

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/346

Karar Sayısı : 2003/63

Karar Günü : 11.6.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 8.11.2003/25283

İPTAL DAVASINI AÇAN : Anamuhalefet (Fazilet) Partisi TBMM Grubu adına Parti Genel Başkanı Mehmet Recai KUTAN

İPTAL DAVASININ KONUSU : 6.4.2001 günlü, 4638 sayılı "Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un;

A) 1. maddesiyle değiştirilen, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesinin;

1- Altıncı fıkranın, *...liyakat koşullarını belirlemek..., ...Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu...,*

2- Yedinci fıkranın, *...liyakat koşullarını belirlemek..., ...Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu...,*

3- Onikinci fıkranın, (B) Grubu komiser yardımcıları ve komiserler için öngörülen 6'şar yıllık en az bekleme süreleri,

4- Ondördüncü fıkranın, *...polis amiri olduktan sonra yapılan...,*

5- Onbeşinci fıkranın, *...paraya çevrilse veya tecil edilse dahi ...,*

6- Onyedinci fıkranın, *...% 10'unu ...,*

bölümlerinin,

B) 4. maddesiyle 3201 Sayılı Yasa'ya Eklenen Ek Madde 23'ün;

1-Birinci fıkranın, *...yaş şartı aranmaksızın, ...emekli edilir,*

2- İkinci fıkranın, *...emekliliğe sevk edilebilir,*

3- Üçüncü fıkranın, *...tekrar Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil bir görevde istihdam edilmeleri mümkün olmayıp...,*

bölümlerinin Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 70. ve 128. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

6.4.2001 günlü, 4638 sayılı "Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un iptali istenilen bölümlerini de içeren 1. ve 4. maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 1 - 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunun değişik 55 inci maddesi, madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Terfi ve atama

Madde 55 - Polis Amirleri, rütbe sırası ile Komiser Yardımcısı, Komiser, Başkomiser, Emniyet Amiri, 4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 3 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 2 nci Sınıf Emniyet Müdürü, 1 inci Sınıf Emniyet Müdürü ve Sınıf Üstü Emniyet Müdürüdür.

Bu rütbelere terfiler, bu maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere, kıdem ve liyakata göre yapılır.

Kıdem sırasının tespitinde, bulunulan rütbeye terfi tarihi esas alınır. Aynı tarihte terfi edenlerden sicil notu yüksek, sicil notlarının eşitliği halinde ödül ve takdirnamesi fazla, ödül ve takdirnamelerin sayıca eşitliği halinde ise sicil numarası daha küçük olanlar diğerlerine göre kıdemli sayılırlar.

Kıdem sırası, Emniyet Genel Müdürlüğünce her yıl Mart ayında topluca Teşkilâta duyurulur.

Terfiler ve atamalar, kanuni zorunluluk halleri dışında her yıl Haziran ayında topluca yapılır.

Üst rütbeye yükselmek için, kıdem şartlarını yerine getirmiş Komiser Yardımcısı, Komiser ve Başkomiserlerin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini önermek üzere Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Emniyet Genel Müdürlüğü personel işlerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, 1 inci Hukuk Müşaviri ve Genel Müdürün uygun göreceği iki Daire Başkanı ile Teftiş Kurulu Başkan Yardımcılarının birinden teşekkül eder.

Üst rütbeye yükselmek için, kıdem şartlarını yerine getirmiş Emniyet Amirleri ile 4 üncü, 3 üncü ve 2 nci Sınıf Emniyet Müdürlerinin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini ve ikinci meslek derecesindeki görev unvanlarına ataması yapılacak personeli değerlendirmek ve öneride bulunmak üzere Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Emniyet Genel Müdürünün başkanlığında, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı, Polis Akademisi Başkanı ve Emniyet Müdürü APK uzmanlarınca seçilecek birinci meslek derecesindeki üç Emniyet Müdürü APK uzmanından teşekkül eder.

Kurullar her yıl Mayıs ayı başında toplanır ve kararlar oy çokluğu ile alınır.

Rütbelerde belirlenen zorunlu bekleme süreleri sonunda, bir üst rütbeye terfi edebilmek için üst rütbede boş kadro bulunması ve bekleme süresi içindeki yıl sayısı kadar olumlu sicil alınmış olması şarttır. Ancak, Başkomiserlikten Emniyet Amirliğine ve 3 üncü Sınıf Emniyet Müdürlüğünden 2 nci Sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfi edebilmek için ayrıca, çıkarılacak yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı sınavda başarılı olmak ve Polis Akademisi Başkanlığınca düzenlenecek yöneticilikle ilgili hizmet içi Eğitimi başarı ile tamamlamak şarttır.

Polis amirlerinden Polis Akademisi mezunları, Polis Akademisi mezunu sayılanlar ile Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere Polis Akademisi bünyesinde en az dört yıllık fakülte ve yüksek okullarından mezun olanlar (A), komiser yardımcılığı kursunu başarıyla bitirmiş olanlar (B) grubunu oluşturur.

İhtiyaç halinde meslekte fiilen altı yılını dolduran, 37 yaşından gün almamış olan ve yönetmelikte belirtilen diğer nitelikleri taşıyan polis memurlarından, yönetmelik hükümlerine göre açılacak komiser yardımcılığı sınavını kazanıp dokuz aydan az olmamak üzere eğitim kursunu başarıyla bitirenler komiser yardımcılığı rütbesine atanır.

Rütbelerde ve meslek derecelerinde zorunlu en az bekleme süreleri aşağıda gösterilmiştir.

Meslek En Az Bekleme Süreleri

Rütbelere Dereceleri (A) (B)

Komiser Yardımcısı946

Komiser846

Başkomiser73 Yaş Haddi

Emniyet Amiri64

4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü53

3 üncü Sınıf Emniyet Müdürü43

2 nci Sınıf Emniyet Müdürü33

1 inci Sınıf Emniyet Müdürü23

1 inci Sınıf Emniyet Müdürü1 Yaş Haddi

Sınıf Üstü Emniyet Müdürü Derece Üstü Yaş Haddi

Polis amirlerinin bir üst rütbeye terfiinde, bu rütbedeki fiili çalışma süresi esas alınır.

Mevzuat hükümlerine göre kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yapılan her türlü uzmanlık, master, doktora ve avukatlık stajı rütbe kademinde değerlendirilmez. Ancak, polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik hizmeti, yurt dışı misyon koruma, yurt dışı kurs ve diğer

görevler sebebi ile geçirilen süreler ile tedavi ve istirahat süreleri rütbe terfisinde değerlendirilir.

Taksirli suçlar hariç, paraya çevrilse veya tecil edilse dahi alınan hapis cezaları, aylıksız izinde geçen süreler, uzun ve kısa süreli durdurma cezaları ile meslekten ve memuriyetten men cezaları, ceza süreleri kadar rütbe terfiini geri bıraktırır. Her olumsuz sicil, rütbe terfiini bir yıl geciktirir.

(B) grubu polis amirlerinden en az dört yıllık yüksek öğretim kurumunu bitirenlerin (A) grubuna geçmeleri aşağıdaki şartlara bağlıdır :

a) Başkomiserlik rütbesinde (A) grubu polis amirleri için öngörülen en az bekleme süresi kadar çalışmış olmak.

b) Başkomiser rütbesinden Emniyet Amiri rütbesine terfide bu grup için ayrı yapılacak yazılı sınavda ve meslek içi yöneticilik eğitiminde başarılı olmak.

c) Değerlendirme Kurulu kararıyla Emniyet Amiri rütbesine terfi etmiş olmak.

(B) grubundan (A) grubuna geçecek olan amirlerin sayısı, o yıl itibarıyla (A) grubundan Emniyet Amirliği rütbesine terfi edenlerin sayısının % 10'unu geçemez.

Bu şekilde terfi edeceklerin sıralamasında sınav notu esas alınır.

Rütbe, terfileri ve sınavlar ile meslek içi yöneticilik eğitim kursları, eğitim tarih ve süreleri ile değerlendirme kurullarının çalışmalarına ilişkin esas ve usuller bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

2- "MADDE 4 - 3201 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 23 - Zorunlu bekleme süresini tamamlayarak terfi durumu üç kez Yüksek Değerlendirme Kurulu tarafından görüşülmesine rağmen, bir üst rütbeye terfi edemeyen 2 nci Sınıf Emniyet Müdürleri, kadro durumuna göre emeklilikle ilgili diğer şartları haiz olmak kaydıyla yaş şartı aranmaksızın, Yüksek Değerlendirme Kurulunun önerisi ve İçişleri Bakanının onayı ile emekli edilir.

Meslek derecelerinde fiilen beş yılını dolduran 1 inci Sınıf Emniyet Müdürleri, kadro durumuna göre emeklilikle ilgili diğer şartları haiz olmak kaydıyla yaş şartı aranmaksızın Yüksek Değerlendirme Kurulunun önerisi ve İçişleri Bakanının onayı ile emekliliğe sevk edilebilir.

Kadrosuzluk nedeni ile emekliliğe sevk edilenlerin tekrar Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil bir görevde istihdam edilmeleri mümkün olmayıp, emekliliğe sevk edildikleri tarihi takip eden ay başından itibaren rütbelerin yaş haddine kadar olan süre için, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), 1 inci Sınıf Emniyet Müdürlerinden birinci meslek derecesinde olanlara % 60'ı, ikinci meslek derecesinde olanlara % 50'si, 2 nci Sınıf Emniyet Müdürlerine ise % 40'ı oranında zorunlu emeklilik ek ödemesi yapılır.

Emekli Sandığı, üçer aylık devreler halinde bu meblağı, fatura karşılığında Hazineden tahsil eder. Bu ödemeler, damga vergisi hariç, herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz ve yaş haddinden önce ölenlerin varislerine intikal etmez.

1 inci Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde bulunanların sayısı 500, 2 nci Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde bulunanların sayısı ise 800'ü aşamaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava konusu kuralların, Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 70. ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. Maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımlarıyla 19.6.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

6.4.2001 günlü, 4638 sayılı "Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un 4. maddesiyle 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na eklenen Ek madde 23'ün, Birinci fıkrasında yer alan "...yaş şartı aranmaksızın,....emekli edilir" ibaresi ile İkinci fıkrasında yer alan "...emekliliğe sevk edilebilir" ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunması ve uygulanmasından doğacak ve sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi için yürürlüklerinin durdurulmasına, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ ve Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve oyçokluğuyla;

dava konusu diğer hükümlere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına, 19.1.2001 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 6.4.2001 günlü, 4638 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirilen, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 55. maddesindeki dava konusu bölümlerin incelenmesi:

1- Altıncı fıkrasının; ...liyakat koşullarını belirlemek..., ...Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu... bölümü ile yedinci fıkrasının ...liyakat koşullarını belirlemek..., ...Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu... bölümü

Fıkra hükmüyle, üst rütbeye yükselmek için kıdem şartlarını yerine getirmiş komiser yardımcısı, komiser ve başkomiserler ile kıdem şartlarını yerine getirmiş emniyet amirleri ve 4., 3., 2. Sınıf Emniyet Müdürlerinin liyakat koşullarını belirlemek, üst rütbedeki boş kadro miktarına göre sıralayarak terfilerini önermek üzere değerlendirme kurulları oluşturulmuştur.

Dava dilekçesinde, liyakatin, Devlet memurları için bir nitelik olduğu, Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kanunilik ilkesi uyarınca liyakat koşullarının kanunla düzenlenmesi gerekirken bu yetkinin Kurul'lara bırakılmasının Anayasa'nın 7. maddesi ile 128. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğu, Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu ile Yüksek Değerlendirme Kurulu'nun Anayasal dayanağının bulunmadığı, bu nedenle söz konusu Kurullara ilişkin düzenlemenin, Anayasa'nın 6. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinin ikinci fıkrasında, *"hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilmez"* denilmekte; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Genel Hükümler" bölümünde yer alan 3. maddesinde de, liyakat görevin gerektirdiği temel ilkeler arasında sayılmaktadır. Buna göre liyakat, bir göreve layık olmayı, görevin gerektirdiği nitelikleri ve yetenekleri taşımayı ifade eder.

3201 sayılı Yasa'nın 4638 sayılı Yasa ile değiştirilen 55. maddesinin birinci fıkrasında, polis amirlerinin rütbeleri sayılmış, ikinci fıkrasında bu rütbelere terfilerin maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere, kıdem ve liyakata göre yapılacağı belirtilmiş, üçüncü fıkrasında da kıdem sırasının tespitinde, bulunulan rütbeye terfi tarihinin esas alınacağı, aynı tarihte terfi edenlerden sicil notu yüksek, sicil notlarının eşitliği halinde ödül ve takdirnamesi fazla, ödül ve takdirnamelerin sayıca eşitliği halinde ise, sicil numarası daha küçük olanların diğerlerine göre kıdemli sayılacağı öngörülmüş, dokuzuncu fıkrasında da rütbelerde belirlenen zorunlu bekleme süreleri sonunda, bir üst rütbeye terfi edebilmek için üst rütbede boş kadro bulunması ve bekleme süresi içindeki yıl sayısı kadar olumlu sicil alınmış olmasının şart olduğu hükme bağlanmıştır.

Genel personel kanunu niteliği taşıyan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 109. maddesinde, her memur için bir özlük dosyası tutulacağı, 110. maddesinde, her Devlet memurunun bir sicil dosyasının bulunacağı, sicil amirleri tarafından düzenlenecek sicil raporları ile varsa müfettişler tarafından verilen denetleme raporları ve memurların mal beyannamelerinin sicil dosyalarına konulacağı, 122. maddesinde, verilen takdirnamelerin sicile geçeceği, 133. maddesinde, disiplin cezalarının memurun siciline işleneceği belirtilmiş, 111. maddesinde de, Devlet memurlarının ehliyetlerinin tespitinde, kademe ilerlemelerinde, derece yükselmelerinde, emekliye çıkarma veya hizmetle ilişkilerinin kesilmesinde özlük ve sicil dosyalarının başlıca dayanak olduğu belirtilmiştir.

Bu hükümlerle, ilgililerin sicil ve özlük dosyalarında yer alan bilgiler temel ölçüt olarak kabul edilerek liyakatin belirlenmesi bakımından genel çerçeve çizmiştir. 3201 sayılı Yasa'nın 55. maddesinin altıncı fıkrasıyla oluşturulan Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu ile Yüksek Değerlendirme Kurulu'nun, fıkra kapsamındaki polis amirlerinin terfilerine ilişkin

liyakat koşullarını yasakoyucu tarafından çizilen söz konusu çerçeve içinde belirlemesi gerekeceği açıktır.

Anayasa'nın "Egemenlik" başlığını taşıyan 6. maddesinde; *"Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir. Türk Milleti, egemenliğini, anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz"*, 7. maddesinde; *Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*, denilmektedir. 128. maddesinin ikinci fıkrasında da, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir denilerek, memuriyete girişten emekliliğe kadar memuriyet statüsünün kanunla düzenlenmesi esası öngörülmüştür.

Anayasa'nın çeşitli maddelerinde yer alan kanunla düzenlemeden neyin anlaşılması gerektiği Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında açıklanmıştır. Buna göre yasa ile düzenlenmesi öngörülen konularda, yürütme organına, genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devri anlamına geleceğinden Anayasa'nın 7. maddesine aykırı düşer. Ancak, yasada temel esasların ve çerçevenin belirlenmesi koşuluyla, uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz. Esasen Anayasa'nın 8. maddesinde yer alan, "yürütme yetkisi ve görevi anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir" hükmünün anlamı da budur.

Emniyet personelinin terfileri konusunda karar verme yetkisi, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun ilk şeklinde Umum Müdürlük (Merkez) İntihap Encümenine verilmiş, 1993 yılına kadar terfi işlemlerine ilişkin kararlar bu Encümen tarafından alınmıştır. 1993 yılında çıkarılan 3870 sayılı Kanunda konuya ilişkin yeni bir düzenleme yapılmamakla birlikte, bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan ve 5.8.1993 günlü, 21659 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin Rütbe Yükselmeleri ile Görev Unvanlarında Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik" in 3. maddesiyle Merkez Değerlendirme Kurulu ve Yüksek Değerlendirme Kurulu adında iki yeni kurul oluşturulmuş, 17. maddesiyle de terfi işlemlerini yürütme yetkisi bu kurullara verilmiştir. Söz konusu yönetmeliğe dayalı olarak faaliyetlerini sürdüren bu Kurullar ilk kez 12.7.2000 günlü, 611 sayılı KHK ile yasal dayanağa kavuşturulmuş, 4638 sayılı Yasa ile de aynı şekilde kanunlaştırılmış, Kanun'un gerekçesinde de, her iki Kurulun, Terfi Yönetmeliğiyle oluşturulduğu, ancak bu Kurulların yasal dayanaklarının bulunmadığı, bu nedenle doğan hukuki boşluğun giderilerek ortaya çıkması muhtemel sıkıntıların önlenmesi amacıyla Kurullara ilişkin düzenlemelerin yasayla yapıldığı belirtilmiştir.

Dava konusu bölümlerin yer aldığı 55. maddede polis amirlerinin rütbeleri, bu rütbelere terfi esasları, kıdem sırasının saptanmasında gözetilecek ilkeler, kıdem sonrası, terfi ve atama zamanı gibi hususlar belirtilerek bu konularda çerçeve çizilmiş, buna göre liyakat koşullarını belirleyecek üst rütbedeki boş kadro sayısına göre terfileri önermek ya da ikinci meslek derecesindeki görev unvanlarına ataması yapılacak personeli değerlendirmek ve öneride bulunmak üzere Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme ve Yüksek Değerlendirme Kurulları oluşturulmuştur. Bu durumda Anayasa'nın 128. maddesine uygun olarak yasada bulunması gereken temel esaslara yer verilmiş ve idarenin düzenleme yapacağı alanın sınırları çizilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu bölümler Anayasa'nın 6, 7 ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Onikinci fıkrasının, (B) Grubu komiser yardımcıları ve komiserler için öngörülen 6'şar yıllık en az bekleme sürelerine ilişkin bölümü

Maddenin onuncu fıkrasında, polis amirleri (A) ve (B) şeklinde iki gruba ayrılmış, onikinci fıkrasında da rütbelerde ve meslek derecelerindeki en az bekleme süreleri (A) ve (B) grubu için ayrı ayrı gösterilmiştir. Buna göre, en az bekleme süreleri, 9. ve 8. meslek derecelerinde olan (A) grubu komiser yardımcıları ve komiserler için 4 yıl, (B) grubu komiser yardımcıları ve komiserler için 6 yıl olarak düzenlenmiştir.

Dava dilekçesinde, (B) grubu komiser yardımcısı ve komiserler için öngörülen en az bekleme sürelerinin (A) grubunda yer alan komiser yardımcısı ve komiserlere göre daha fazla olmasının Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep aykırılığı gözetilemez ve bu nedenlerle eşitsizlik yaratılamaz. Bu ilke, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Durum ve konumlarındaki özellikler kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

3201 sayılı Yasa'nın değiştirilen 55. maddenin onikinci fıkrası incelendiğinde, (A) grubu polis amirlerinin komiser yardımcılığından başlayarak sınıf üstü emniyet müdürlüğü dahil olmak üzere on farklı meslek derecesi içinde yükselme olanaklarının bulunduğu, (B) grubu polis amirlerinin ise komiser yardımcılığı, komiserlik ve başkomiserlik olmak üzere en fazla üç meslek derecesi içinde yükselbildikleri görülmektedir. Yasakoyucunun, eğitim durumlarındaki farklılığı nazara alarak (B) grubu polis amirleri için daha fazla bekleme süreleri öngöreceği biçimde düzenleme getirmesi her iki gruba dahil amirlerin durumlarındaki farklılıktan kaynaklandığından kuralın eşitlik ilkesine aykırılığından söz edilemez. İptal isteminin reddi gerekir.

3- Ondördüncü fıkrasının; "...polis amiri olduktan sonra yapılan..." bölümü

55. maddenin ondördüncü fıkrasında, rütbe kıdeminde değerlendirilmeyecek durumlar gösterilmiş, ancak polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik hizmeti ise değerlendirilecek süreler arasına alınmıştır.

Dava dilekçesinde, polis amiri olduktan sonra yapılan askerlik hizmeti rütbe kıdeminden sayıldığı halde polis amiri olmadan önce yapılan askerlik hizmetinin rütbe kıdeminden sayılmamasının, Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yukarıda belirtildiği gibi, Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi, aynı hukuksal durumda bulunanların farklı kurallara tabi tutulmalarına engel oluşturur.

Anayasanın 72. maddesinde vatan hizmeti olarak nitelendirilen askerlik hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevi biçiminde düzenlenmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda da askerlik hizmeti kamu hizmeti niteliğinde sayılmış, 81 ve devamı maddelerinde memuriyet

öncesinde veya memuriyet sırasında yapılan askerlik hizmeti süresinin, Devlet memurluğu kıdeminde değerlendirilmesi kabul edilmiştir.

Askerlik hizmetinin rütbe kıdeminde sayılması ya da sayılmamasına ilişkin düzenleme anayasal ilkelere uygun olması koşuluyla yasama organının takdirinde olan bir husustur. Askerlik hizmetinin yerine getirilmesinde kişilerin kamu görevlisi olup olmamasının ya da yürüttüğü kamu görevinin niteliğinin farklı bir konum yarattığı kabul edilemez. Kamu görevlisi iken askerlik yapanlardan, bir rütbeyi aldıktan sonra veya önce askerlik yapanlar aynı hukuksal durumda bulunduklarından bunlara farklı kuralların uygulanması sonucunu doğuran dava konusu bölüm, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine aykırıdır, iptali gerekir.

4- Onbeşinci fıkrasının; "...paraya çevrilse veya tecil edilse dahi .." bölümü

Onbeşinci fıkra, paraya çevrilse veya tecil edilse dahi alınan hapis cezalarının ceza süresi kadar terfi iyi geciktireceği hükme bağlanmıştır.

Dava dilekçesinde, hukukumuzda göre kademe ilerlemesinin durdurulması ve rütbe terfiinin geri bırakılmasının birer disiplin cezası olduğu, usulüne uygun bir soruşturma açılmadan ve savunma alınmadan bu cezaların verilmesinin hukuka uygun olmadığı, 3201 sayılı Kanunun 55. maddesinin onbeşinci fıkrasına göre her olumsuz sicil rütbe terfiini bir yıl geciktireceği, hapis cezası nedeniyle olumsuz sicil almış olan bir memurun rütbe terfiinin zaten geciktirileceği, olumlu sicil verilmesine rağmen bu sürenin rütbe terfinden düşülmesinin ise dolaylı bir disiplin cezası teşkil edeceği, söz konusu kuralın paraya çevirme ve tecilin amacına ve dolayısıyla Anayasanın hukuk devletine ilişkin 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasa'ya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Ceza hukukunda, doğrudan doğruya bir suçun karşılığı olmak üzere öngörülen asli cezaların yanında, asıl cezanın etkisini artırmak, suç işlenmesinde caydırıcılığı sağlamak için asıl cezaya ek olarak, ferî ve mütemmim cezalar ile kimi hak yoksunlukları (kısıtlılıklar) getirilmektedir.

Cezaların paraya ya da diğer emniyet tedbirlerine çevrilmesi veya ertelenmesi, suçluların hapiste tutulmak yerine daha insancıl yöntemlerle ıslah edilerek topluma kazandırılmasına yönelik çağdaş ceza ve ceza infaz hukuku uygulamalarıdır. Yasakoyucu cezalara erteleme ya da paraya çevirme olanağı tanıyıp tanımama, paraya çevrilse veya ertelense dahi asıl cezalara bağlı olarak kimi kısıtlılıklar öngörüp öngörmeme konularında Anayasal ilkeler çerçevesinde takdir hakkına sahiptir.

Dava konusu kuralla ülkenin iç güvenliğine ilişkin kamu hizmetinin önemi ve gerekleri gözönüne alınarak, bu hizmeti yürüten amir durumundaki kişilerin paraya çevrilse ya da ertelense dahi kasıtlı olarak işledikleri suçlar nedeniyle aldıkları hapis cezası süresi kadar rütbe terfiilerinin geri bırakılması şeklinde yasal bir kısıtlılık öngörülmüştür. Tüm polis amirleri için

geçerli olan söz konusu kuralla getirilen hak yoksunluğu, belirtilen konumdaki kişilerin kasıtlı suçları işlemede caydırıcı etkiye sahip olmasının yanında ceza mahkumiyetinin sonucunda ortaya çıkan bir disiplin cezası niteliğinde de değildir.

Açıklanan nedenlerle, kamu güvenliğini sağlamak amacıyla, kamu gücü ve bu bağlamda silah kullanma yetkisi bulunan polis amirlerine asli ceza yanında hak yoksunluğu cezası da uygulanmasında Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

5- Onyedinci fıkrasının "...% 10'unu ..." bölümü

Onuncu fıkra, polis amirleri eğitim durumlarındaki farklılık gözetilerek (A) ve (B) şeklinde iki gruba ayrılmış, onaltıncı fıkra, (B) grubu polis amirlerinden en az dört yıllık yüksek öğrenimi bitirenlerin belli şartlarla (A) grubuna geçmelerine olanak tanınmıştır. Maddenin dava konusu olan onyedinci fıkrasıyla da, (B) grubundan (A) grubuna geçecek olan amirlerin sayısının o yıl itibarıyla (A) grubundan emniyet amirliği rütbesine terfi edenlerin sayısının % 10'unu geçemeyeceği hükme bağlanmıştır. Maddenin onsekizinci fıkrasında ise, bu şekilde terfi edeceklerin sıralamasında sınav notunun esas alınacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, (B) grubunda yer alan bir amirin yasada aranan nitelik ve liyakat gibi bütün şartları taşımasına rağmen öngörülen %10'luk kontenjan nedeniyle (A) sınıfına geçemeyeceği, bu durumun Anayasa'nın 2. maddesinde ifade edilen adalet anlayışına ve insan haklarına saygılı devlet anlayışı ile 70. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ifade edilmiştir.

(B) gurubu polis amirliğinden (A) grubuna geçiş konusunda öngörülen koşullarla ilgili olarak Kanunun genel gerekçesinde şu hususlara yer verilmiştir:

"Mevcut kanun ve yönetmeliklere göre, 3 yıllık fiili hizmetinden sonra yapılan sınavda başarılı olan polis memurları, polis amiri olabilmekte ve 4 yıllık herhangi bir yüksek okulu bitirdikleri takdirde, hiç bir şarta tabi tutulmaksızın doğrudan Polis Akademisinden mezun olan amir statüsünü belirleyen (A) grubu polis amiri olabilmektedirler. Yeni düzenleme ile polis memurlarının amirliğe geçiş sürecinde fiili memurluk süresi 3 yıldan 6 yıla çıkarılmış ve (B) grubundan (A) grubuna geçiş belli şartlara bağlanmıştır. Çünkü;

a) Mesleğin çok çeşitli dallara ayrılması, yoğun meslek bilgisi ve tecrübe gerektirdiğinden, personelin 3 yılda gerekli bilgi ve birikime sahip olamayacağı,

b) Emniyet Teşkilatı personelinin rütbelere göre dağılımını gösteren mevcut personel piramit yapısı incelendiğinde, Emniyet Müdürleri rütbesinde yığılma olduğu, alt rütbelerdeki personele ise ihtiyaç duyulduğu,

görülmüştür.

Diğer taraftan, sadece 1996 yılında açılan komiser yardımcılığı sınavında 532 polis memuru (A) grubu statüsünü kazanmıştır. Bunların öğrenim durumları incelendiğinde hemen hemen tamamının Açık Öğretim Fakültesinden mezun oldukları görülmektedir. Teşkilatımız bünyesinde çalışmakta olan polis memurlarının yaklaşık % 60'ı halen Açık Öğretim Fakültesinde öğrenimlerine devam etmekte ve her geçen gün bu sayı artmaktadır. 3087 sayılı Polis Yükseköğrenim Kanununun 3 üncü maddesinde ise, Polis Akademisi, Emniyet Teşkilatının orta ve üst kademe amir ve yönetici ihtiyacını karşılayan yükseköğretim kurumu olarak

tanımlanmaktadır. Buna göre, Emniyet Teşkilatının orta ve üst kademe amir ihtiyacını karşılayacak olan yegane birim, Polis Akademisidir" denilmektedir.

Kamu hizmetine girişin ve hizmet içinde yükselmenin koşulları, statü hukukunun gereği olarak kanunlarla belirlenmektedir. Bu durum Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkının düzenlendiği 70. maddesi ile kamu hizmeti görevlileriyle ilgili genel ilkelerin düzenlendiği 128. maddesinden kaynaklanan bir zorunluluktur. Yasakoyucu bir kamu hizmetinde görevin gerektirdiği niteliklerin saptanmasını veya saptanmış niteliklerin değiştirilmesini, Anayasa çerçevesinde kalmak kaydıyla, takdir edebilme yetkisine sahiptir.

Kanunun gerekçesinde de belirtildiği gibi, Yasakoyucu, polis amirlerinin eğitim durumlarına, sayılarına ve kimi rütbelerdeki yığılmalara ilişkin objektif verileri gözönüne alarak, personel piramit yapısını sağlıklı bir yapıya kavuşturmak amacıyla bu statüye ilişkin yeni düzenlemeler getirmiş ve yönetici personel piramidini emniyet hizmetlerinin gereği olarak hedeflenen mesleki nitelikli eğitime dayalı bir yapıya kavuşturabilmek amacıyla (B) grubundan (A) grubuna geçişte % 10 gibi bir oran belirlemiştir. 4638 sayılı Kanun'un Geçici 20. maddesinde yer alan: *"Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olarak komiser yardımcılığı kursunu bitirenler ile bulunduğu rütbede dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olup (B) grubundan (A) grubuna geçen polis amirleri, (A) grubunda değerlendirilir"* şeklindeki kuralla da kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, önceki mevzuata göre (A) grubunda değerlendirilmesi gerekenlere ilişkin kazanılmış haklar korunmuştur.

Buna göre yürütülen kamu hizmetinin gerekleri dikkate alınarak (B) grubundan (A) grubuna geçişte bu şekilde bir oran belirlenmesinde Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırılık görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

B- 6.4.2001 günlü, 4638 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na Eklenen Ek Madde 23'ün, dava konusu bölümlerinin incelenmesi:

1- Birinci fıkrasının, "...yaş şartı aranmaksızın,...emekli edilir" bölümü

Dava konusu Ek 23. madde ile 1. ve 2. sınıf emniyet müdürlerinin 5434 sayılı Yasa'da öngörülen yaş haddine ulaşmadan önce de kadrosuzluk nedeniyle emekli edilebilmelerine olanak tanıyan yeni bir düzenleme getirilmiştir. Maddeyle, bu yeni sistemin uygulanabilmesi amacıyla 1. ve 2. sınıf emniyet müdürlerinin sayısı 500 ve 800 olarak sınırlandırılmış, ayrıca zorunlu emeklilikten kaynaklanan mali kayıplarının giderilmesi için bu personele belli miktarlarda zorunlu emeklilik ek ödemesi yapılması öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde, Kanunun gerekçesine göre rüşvet, yolsuzluk, bölücü ve laikliğe aykırı faaliyetlerde adı geçmekle birlikte suçluluğu yasal olarak kanıtlanamamış olan emniyet müdürlerinin de dava konusu kurala göre re'sen emekli edilebilecekleri, bu uygulamanın hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu, kimi emniyet müdürlerini yaş haddinden önce emekliye sevk etmenin kapsam dışında olan (3. ve 4. sınıf) emniyet müdürleri ile bunlar arasında eşitsizliğe yol açtığı, kadrosuzluktan emekliliğin ancak bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki terfiler için söz konusu olması gerektiği, düzenlemenin görevdeki personeli de kapsamasının kazanılmış hakları ihlal ettiği, kadrosuzluktan emekli edilecek 1. sınıf emniyet müdürleri için idareye takdir yetkisi tanındığı halde 2. sınıf emniyet müdürleri için idareye bağlı yetki tanınmasının 2. sınıf emniyet müdürleri aleyhine eşitsizlik oluşturduğu ileri sürülmektedir.

Emeklilik, belli bir yaşa gelmiş veya belli görev süresini doldurmuş bulunan bir memurun, memuriyet statüsünden çıkıp emeklilik statüsüne girmesini ifade eder. Devlet memurlarının emeklilik hakkı 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'yla düzenlenmiştir. Kanunun 40. maddesinde, zorunlu olarak memuriyetten ayrılmayı, emekliliği gerektiren azami yaş haddi genel olarak belirlendikten sonra, özelliği olan kimi hizmet grupları için bunun üstünde veya altında yaş hadlerine yer verilmiş, (ç) bendiyle emniyet müdürleri için bu yaş 60 olarak öngörülmüştür.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun kadrosuzluktan emekliye sevk etme uygulamasıyla ilgili olarak genel gerekçesinde; *"Emniyet müdürleri için öngörülen yaş haddi 60'dır. Mülga mevzuat hükümleri gereği 46 ve 47 yaşlarında 1. Sınıf emniyet müdürü olan bir personel aktif bir görevde bulunmasa dahi, günün emeklilik şartlarının zor olması nedeniyle yaklaşık 13-14 yıl bu rütbede bekleyerek emekli olmamaktadır. Bu ise teşkilatın iç yapısında hizmetin ötesinde disiplinsizliklere ve kadro yönünden olumsuzluklara yol açmaktadır. Bu olumsuzlukları gidermek için 1 inci sınıf Emniyet Müdürleri ve bir üst rütbeye terfi ettirilemeyen 2 nci sınıf Emniyet Müdürleri için emeklilikle ilgili diğer şartları taşımaları kaydıyla erken emekli edilmeleri zorunluluk arz etmektedir"*, ifadelerine yer verilmiş; madde gerekçesinde de; *"Üst rütbelerdeki yığılma nedeniyle oluşan olumsuzlukların giderilmesi, hiyerarşik yapıya uygun olarak olması gereken personel piramidinin oluşturulması ve hakkaniyet ölçüsünde alt rütbelilere yetenekleri oranında yükselme imkanı tanınması amacıyla, Türk Silahlı Kuvvetlerinde olduğu gibi 'kadrosuzluk nedeni ile zorunlu emeklilik' sisteminin getirilmesi zorunluluk arz ettiğinden, emeklilikle ilgili diğer şartları taşımaları kaydıyla erken emeklilik sisteminin getirilmesi ve Teşkilatın sağlıklı bir personel piramit yapısına kavuşturulması ve sağlanan dengenin korunması amacıyla, 1 inci ve 2 nci sınıf Emniyet Müdürlerinin sayıları bu kanunla sabitleştirilmiştir. Bundan sonra doğabilecek üst rütbedeki yığılmalar ise, bu düzenleme ile sistem içinde kendiliğinden önlenmiş olacaktır."* denilmektedir.

Bu gerekçeden Yasakoyucunun, emniyet personeline rütbe esasına dayalı olarak oluşturulan piramidin taban ve tavanında uyumu koruyabilmek amacıyla tepede yer alan emniyet müdürleri kadrolarını belli sayılarla sınırlandırarak, 1. ve 2. sınıf emniyet müdürlerinin kanunda öngörülen yaş haddinden önce emekli edilebilmelerine olanak tanıdığı, böylece hem bir amirin çok uzun yıllar aynı kadroda görev yapmasının hizmet verimi bakımından ortaya çıkaracağı sakıncaları önlemek hem de mesleğin alt kadrolarında bulunan genç ve yetenekli personele terfi imkanını sağlamak istediği ayrıca, bu tür personele belli miktarlarda kadrosuzluk tazminatı ödenerek hizmetin getirdiği zorunluluktan kaynaklanan görevden ayrılmaya bağlı mali kayıpların giderilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

3201 sayılı Yasa'ya 4638 sayılı Yasa ile eklenen Ek 23. maddenin birinci fıkrasında: *"Zorunlu bekleme süresini tamamlayarak terfi durumu üç kez Yüksek Değerlendirme Kurulu tarafından görüşülmesine rağmen, bir üst rütbeye terfi edemeyen 2 nci Sınıf Emniyet Müdürleri, kadro durumuna göre emeklilikle ilgili diğer şartları haiz olmak kaydıyla yaş şartı aranmaksızın, Yüksek Değerlendirme Kurulunun önerisi ve İçişleri Bakanının onayı ile emekli edilir"* denilmektedir.

Kazanılmış hak kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır. Hukuk devletinde bu hakların korunacağı kuşkusuzdur. Ancak, bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar bu kapsamda değildir. 2. sınıf emniyet müdürü kadrosunda bulunanların dava konusu kuraldan önce emeklilik konusunda 60 yaş haddine tabi olmaları bu yaş haddini kendileri yönünden kazanılmış bir hak haline getirmez. Hizmet koşulları bütün hukuki sonuçlarını doğurarak kişisel hak haline gelmedikçe kazanılmış

hak olarak nitelendirilemeyeceğinden dava konusu kuralla kazanılmış hakların ihlal edildiği savı yerinde görülmemiştir.

Fıkra hükmüyle, 2. sınıf emniyet müdürlerinin kadrosuzluktan emekliye sevk edilme koşulları, zorunlu bekleme sürelerini tamamlamış olmak, terfi durumları Yüksek Değerlendirme Kurulunda üç kez görüşülmesine rağmen bir üst rütbeye terfi edememiş olmak, emeklilikle ilgili diğer şartları taşımak, şeklinde hizmet gerekleri ve liyakat ölçütü esas alınarak objektif bir şekilde belirlenmiştir. Dolayısıyla, kapsamdaki personelin haklarındaki kanıtlanmamış kimi subjektif nedenlere dayalı olarak emekliliğe sevk edilebileceği yönündeki sav yerinde görülmemiştir.

1., 2., 3. ve 4. sınıf emniyet müdürlerinin hangi görev unvanlarını kapsadığı 3201 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde gösterilmiştir. Her bir sınıfa ilişkin emniyet müdürleri arasında görev unvanları, sayıları, yetki ve sorumlulukları, yükselme koşulları gibi çeşitli yönlerden farklılıklar bulunmaktadır. Aynı hukuki durumda bulunmayanların farklı kurallara tabi tutulmaları eşitlik ilkesinin ihlali anlamında olmayacağından, 3. ve 4. sınıf emniyet müdürleri için kadrosuzluktan emeklilik söz konusu değilken, 2. sınıf emniyet müdürleri için kadrosuzluktan emeklilik öngörülmesinde ve yine 2. ve 1. sınıf emniyet müdürlerinin kadrosuzluktan emeklilik koşullarında farklılık bulunmasında eşitlik ilkesine aykırılık yoktur. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2 ve 10. maddelerine aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

2- İkinci fıkrasının, "...emekliliğe sevk edilebilir" bölümü

Ek 23. maddenin ikinci fıkrasında, *"Meslek derecelerinde fiilen beş yılını dolduran 1 inci Sınıf Emniyet Müdürleri, kadro durumuna göre emeklilikle ilgili diğer şartları haiz olmak kaydıyla yaş şartı aranmaksızın, Yüksek Değerlendirme Kurulunun önerisi ve İçişleri Bakanının onayı ile emekliliğe sevk edilebilir"* denilmektedir.

Dava dilekçesinde, 1. sınıf emniyet müdürlerinin kadrosuzluktan emekliye sevk edilmesi konusunda belirli bir ölçüt konulmadığı, kanunilik ilkesine uymaması nedeniyle keyfilığe yol açabileceği, kimi emniyet müdürlerini yaş haddinden önce emekliye sevk etmenin kapsam dışında olan emniyet müdürleri ile bunlar arasında eşitsizliğe neden olacağı, kadrosuzluktan emekliliğin ancak bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki terfiler için söz konusu olabileceği, düzenlemenin görevdeki personeli de kapsamının kazanılmış hakları ihlâl ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2 ve 128. maddelerine aykırılığı ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre kamu personeline ilişkin statü esaslarının ve bu bağlamda hizmetten ayrılmaya ilişkin kuralların kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Yasayla düzenleme belirli konulardan kavram, ad ve kurum olarak söz etmek anlamına gelmeyip, düzenlenen alanda temel ilkelerin konularak çerçevesinin çizilmiş olmasını ifade eder. Ancak, yasada temel esasların belirlenmiş olması koşuluyla uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntılar yürütme organının takdir yetkisine bırakılabilir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

İkinci fıkarda, 1. sınıf emniyet müdürlerinin kadrosuzluktan emekliye sevk edilmelerinde meslek derecelerinde 5 yılın doldurulması, emeklilikle ilgili diğer şartları

taşımaları dışında bir koşul getirilmeyerek idareye sınırları belirsiz bir takdir yetkisi tanınmıştır. Böylece 1. sınıf emniyet müdürlerinden kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrılacakların belirlenmesinde başarı, sicil, yeterlik gibi hizmet gereklerine ve mesleki niteliklere yönelik hiç bir objektif ölçü öngörülmemiştir.

Açıklanan nedenle ikinci fıkra ile getirilen "emekliye sevk edilebilir" biçimindeki kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

3- Üçüncü fıkrasının, "...tekrar Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil bir görevde istihdam edilmeleri mümkün olmayıp..." bölümü

Ek 23. maddenin üçüncü fıkrasında, kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilenlerin tekrar emniyet hizmetleri sınıfına dahil bir görevde çalıştırılmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrılmış olanların daha sonra kadro temin edilmesi ve hizmetlerine ihtiyaç duyulması halinde bile atanma olanaklarını ortadan kaldıran dava konusu kuralın Anayasanın 70. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 70. maddesinde "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." denilmektedir.

Yasakoyucu statü hukuku çerçevesinde yürütülen memuriyet hizmetine giriş, yükselme ve sona ermeye ilişkin koşulları anayasal ilkelere uygun olarak belirleme yetkisine sahiptir.

Yasa ile emniyet hizmetlerinin özellikleri ve gerekleri gözeterek belli üst düzey polis amirlerinin kanunda gösterilen yaş haddinden önce zorunlu olarak emekliye sevk edilebilmelerine olanak tanıyan bir sistem getirilmiştir. Rütbe esasına dayanan, ast-üst ilişkisine tabi hiyerarşik bir yapısı olan emniyet teşkilatında çalışan kişilerin başarısızlık ya da diğer zorunlu nedenlerle kadrosuzluktan emekliye ayrıldıktan sonra tekrar aynı kadrolara atanmasının, piramit yapısına dayanan ast-üst ilişkileri bakımından hizmeti olumsuz yönde etkileyeceği düşünüldüğünde getirildiği anlaşılan dava konusu kural, emniyet hizmetleri sınıfı dışında başka hizmetlere atanmayı engellemediğinden, Anayasa'nın 70. maddesine aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

C- İptal Sonucu Yasa'nın Diğer Hükümlerinin Uygulama Olanaklarını Yitirip Yitirmediği Sorunu

2949 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, "*Ancak başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu belirli madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, Anayasa Mahkemesi, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir*" denilmektedir.

4638 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle 3201 sayılı Yasa'ya eklenen Ek 23. maddenin ikinci fıkrasındaki, "...emekliliğe sevk edilebilir." bölümünün iptal edilmesi nedeniyle fıkranın kalan

bölümü de uygulanma olanağını yitireceğinden 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptali gerekir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

6.4.2001 günlü, 4638 sayılı "Emniyet Teşkilâtı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un:

A) 1- 1. maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu'nun 55. maddesinin;

a- Altıncı fıkrasının "... liyakat koşullarını belirlemek,... Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu..." bölümüne,

b- Yedinci fıkrasının "...liyakat koşullarını belirlemek,... Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu..." bölümüne,

c- Onikinci fıkrasının, (B) grubu komiser yardımcıları ve komiserler için rütbelerde ve meslek derecelerinde öngörülen 6'şar yıllık en az bekleme sürelerine,

d- Onbeşinci fıkrasının "...paraya çevrilse veya tecil edilse dahi..." bölümüne,

e- Onyedinci fıkrasında yer alan "... %10'unu ..." bölümüne,

2- 4. maddesiyle 3201 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 23'ün üçüncü fıkrasının "... tekrar Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil bir görevde istihdam edilmeleri mümkün olmayıp,..." bölümüne,

yönelik iptal istemleri, 11.6.2003 günlü, E. 2001/346, K. 2003/63 sayılı kararla reddedildiğinden, **BU BÖLÜMLERE İLİŞKİN YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,**

B- 1. maddesiyle değiştirilen 3201 sayılı Yasa'nın 55. maddesinin ondördüncü fıkrasının "... polis amiri olduktan sonra yapılan ..." bölümüne ilişkin **YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KOŞULLARI OLUŞMADIĞINDAN REDDİNE,**

C- 4. maddesiyle 3201 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 23'ün;

1- Birinci fıkrasının "... yaş şartı aranmaksızın, ... emekli edilir." bölümüne ilişkin iptal istemi, 11.6.2003 günlü, E. 2001/346, K. 2003/63 sayılı kararla reddedildiğinden, daha önce verilen 19.6.2001 günlü, E. 2001/346, K. 2001/6-1 sayılı yürürlüğün durdurulması kararının, **BU BÖLÜM YÖNÜNDEN KALDIRILMASINA,**

2- İkinci fıkrasının "... emekliliğe sevk edilebilir." bölümü, 11.6.2003 günlü, E. 2001/346, K. 2003/63 sayılı kararla iptal edildiğinden, uygulanmasından doğacak ve sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için bu bölüm hakkında daha önce verilen 19.6.2001 günlü, E. 2001/346, K. 2001/6-1 sayılı yürürlüğün durdurulması kararının, **İPTALE İLİŞKİN KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANACAĞI GÜNE KADAR DEVAMINA,**

11.6.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

6.4.2001 günlü, 4638 sayılı "Emniyet Teşkilâtı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un:

A- 1. maddesiyle değiştirilen 4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu'nun 55. maddesinin;

1- Altıncı fıkrasının "... liyakat koşullarını belirlemek, ... Genel Müdürlük Merkez Değerlendirme Kurulu..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

2- Yedinci fıkrasının "...liyakat koşullarını belirlemek, ... Genel Müdürlük Yüksek Değerlendirme Kurulu..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

3- Onikinci fıkrasının, (B) grubu komiser yardımcıları ve komiserler için rütbelerde ve meslek derecelerinde öngörülen 6'şar yıllık en az bekleme sürelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

4- Ondördüncü fıkrasının "... polis amiri olduktan sonra yapılan..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

5- Onbeşinci fıkrasının "...paraya çevrilse veya tecil edilse dahi..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

6- Onyedinci fıkrasında yer alan "... %10'unu ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

B- 4. maddesiyle 3201 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 23'ün;

1- Birinci fıkrasının "... yaş şartı aranmaksızın, ... emekli edilir." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

2- İkinci fıkrasının "... emekliliğe sevk edilebilir." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

3- Üçüncü fıkrasının "... tekrar Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil bir görevde istihdam edilmeleri mümkün olmayıp,..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

C- 4. maddesiyle 3201 sayılı Yasa'ya eklenen Ek 23. maddenin ikinci fıkrasındaki "... emekliliğe sevk edilebilir." bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan fıkranın kalan bölümünün de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE,

11.6.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye		Üye
Ahmet AKYALÇIN		Mehmet ERTEN